

УДК 342

Канівець Олена Миколаївна, Лисенко Карина Геннадіївна,
Бугайов Максим Олегович
Сумський національний аграрний університет
(Суми, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ ЗА УПРАВЛІННЯМ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Анотація. В даній статті проаналізовано механізми державного контролю за управлінням земельними ресурсами в Україні, висвітлено основні недосконалості в цій системі, які потребують вирішення.

Ключові слова: земельні ресурси, державний контроль, земельні відносини, охорона земель, механізми управління земельними ресурсами.

Kanivets Olena Mykolayivna, Lysenko Karina Gennadiyevna,
Bugayov Maxim Olegovich
Sumy National Agrarian University
(Sumy, Ukraine)

FEATURES OF STATE CONTROL MECHANISMS FOR LAND RESOURCE MANAGEMENT

Abstract. This article analyzes the mechanisms of state control over the management of land resources in Ukraine, highlights the main shortcomings in this system that need to be addressed.

Key words: land resources, state control, land relations, land protection, land resources management mechanisms.

Останнім часом активно зростає інтерес до регулювання земельних відносин у містах, де активно відбувається процес приватизації землі. Держава зацікавлена в цьому як на етапі купівлі-продажу, так і в процесі повсякденного використання [1]. А тому постає питання удосконалення механізмів державного контролю за управлінням земельними ресурсами.

На сьогоднішній день в Україні створено основи ринкових земельних відносин, ліквідовано монополію держави на землю, запроваджено плату за використання земель. Земля стала об'єктом цивільно-правових відносин. Проте реформування земельних відносин не дало бажаних результатів, у галузі земельних відносин спостерігаються негативні тенденції [2].

У державі стратегічне планування розвитку земельних відносин не проводиться. Унаслідок цього державна земельна політика зводиться до чергових заходів, які не спрямовуються на позитивні кінцеві соціально-економічні результати. Неузгодженість таких заходів призвели до повної розрухи на селі та масового безробіття в сільській місцевості [2].

Містобудівна й земельна політика в містах не спираються на економічну оцінку землі. У державі не налагоджено системних заходів протидії поширенню порушень земельного законодавства. Правовий нігілізм, відсутність жорсткого державного контролю за землекористуванням, особливо у великих населених пунктах, призвели до виникнення тіньового ринку землі, вилучення під приватну забудову потенційно привабливих земель природно-заповідного, оздоровчого та рекреаційного призначення, інших особливо цінних земель [2].

Формування механізму державного управління повинно здійснюватися на певних принципах: цілеспрямованості, безперервності, надійності, плановірності, динамізму, несперечливості законам управління.

Враховуючи кардинальні зміни, які відбуваються в економіці України, ґрунтового перегляду вимагають механізми управління всіма сферами суспільного життя, в тому числі і у сфері управління земельними ресурсами населених пунктів [1].

Законодавчою основою вирішення питань використання земель населених пунктів є Земельний Кодекс України. У ньому закладено важливий правовий принцип: використання земель міст, селищ міського типу, сільських населених пунктів здійснюється відповідно до проєктів їх планування і забудови (статті 38 – 42) [4]. Цією нормою забезпечується раціональне використання земель населених пунктів за умов взаємоузгодження приватних, громадських і державних інтересів та всебічного урахування особливостей кожної місцевості і перспектив [1].

Запровадження раціональних засобів управління використанням і забудовою населених пунктів сприятиме ширшому залученню інвестицій, поживленню місцевої економіки, наповненню бюджетів та ін. [1]

Державне управління земельними ресурсами пов'язане з налагодженням практичного здійснення найбільш актуальних питань державної політики в сфері регулювання земельно-майнових відносин в рамках оперативного регулювання. Воно уособлює конкретний вид управлінської діяльності у сфері регулювання земельних відносин, яке здійснюється визначеними механізмами [3].

Необхідність державного управління земельним фондом зумовлена економічним значенням землі для життєдіяльності суспільства та незамінністю її в сфері матеріального виробництва, природною обмеженістю і необхідністю у будь-якій сфері підприємницької та інших галузях господарської діяльності [5].

Зміст державного управління земельним фондом полягає у забезпеченні раціонального використання і ефективної охорони земель на основі проведення організаційно-правових та адміністративно-управлінських заходів у поєднанні із заохочувальними заходами економічного характеру [5].

Управління земельними ресурсами - це сукупність взаємозв'язків між елементами системи управління, спрямованих на раціональне використання земельних ресурсів [6].

Метою державного управління земельними ресурсами є вирішення проблем раціонального використання та охорони земель шляхом організованої, цілеспрямованої діяльності суб'єкта управління в умовах земельних відносин ринкового типу [5].

Діяльність з управління земельним фондом розкривається через його функції. Такі функції містять: здійснення землеустрою, контроль за використанням та охороною земель, моніторинг земель, ведення державного земельного кадастру і обліку земель,

проведення заходів з раціонального використання земель та їх охорони, економічне регулювання раціонального землекористування, вирішення земельних спорів, ринок землі, маркетингу землі, інноваційно-інвестиційна політика, забезпечення науково-технічною інформацією та ін. Вони спрямовані на регулювання земельних відносин з метою створення умов для раціонального використання та охорони земель, рівноправного розвитку всіх форм власності на землю і господарювання, збереження та відтворення родючості ґрунтів, поліпшення природного середовища [5].

Для державного управління земельними ресурсами необхідно мати загальне цільове призначення і правовий режим використання земель, встановити принципи і правила користування ними, визначити загальну спрямованість використання земельних ресурсів, земельного фонду всієї держави й окремих територіальних утворень або здійснити планування землекористування в рамках територіального планування [3].

Важливо створити необхідні територіальні умови для ефективного використання та охорони земель, провести землевпорядкування. Необхідно систематично стежити за зміною стану земельних ресурсів під впливом різних факторів, здійснювати конкретні заходи з підтримки певної якості земель, проводити земельні покращення. Забезпечення збереження встановленого правового режиму земель, природного та досягнутого їх економічного потенціалу підлягає охороні. Контролювання дотримання встановлених правил і процедур використання земель спонукає до здійснення державного контролю за використанням та охороною земель [7, с. 47].

Важливо у процесі державного управління земельними ресурсами вибудовувати механізми регулювання земельних відносин, послідовно дотримуватись в процесі управління вихідного постулату економічної теорії, відповідно до якого якість і кількість земельних ресурсів, що є основним засобом виробництва, об'єктом соціально-економічних зв'язків і просторовим базисом визначає межу економічного зростання. Вартість земельних ресурсів перетворюється на об'єктивний індикатор їх економічного стану, тому важливо в оцінці земель враховувати пропорції між матеріальними та трудовими затратами [3].

Існуючий механізм державного управління землями населених пунктів безнадійно застарів і вимагає негайної заміни. Запропонований у роботі новий механізм, який базується на передовому зарубіжному досвіді, адаптованому до українських реалій, забезпечить ефективне управління земельними ресурсами населених пунктів. Суть нового механізму полягає у застосуванні зонінгових правил у відповідності до вітчизняної законодавчої бази [3].

В основу створення механізму управління земельними ресурсами покладена вже існуюча нормативно-правова база і містобудівна документація. Функціонування цього механізму повинно забезпечити високу економічну, соціальну та екологічну ефективність [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Євграфов О. Є. Розвиток механізмів державного управління земельними ресурсами в Україні. Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2008/23.pdf
2. Шарий Г. І. Стан та перспективи розвитку та удосконалення системи державного управління земельними ресурсами України. Режим доступу:

http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2009/40.pdf

3. Медвецька Т. В. Ефективність реалізації механізмів державного управління земельними ресурсами в Україні на сучасному етапі. Режим доступу: http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2018/5_2018/28.pdf
4. Земельний кодекс України. – Чернівці: Букрек, 2001. – 96 с.
5. Триполиць Р. В. Механізми державного управління земельними ресурсами в Україні. Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/10_2009/34.pdf
6. Управління земельними ресурсами / За редакцією професора А. М. Третяка. Навчальний посібник. - Вінниця: Нова Книга, 2006 - 360 с.
7. Національна парадигма сталого розвитку / за заг. ред. НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона; ДУ «ІЕПСР НАН України». Київ, 2012. 72 с.